

ודברת בם

www.gesher-mazkeret-batya.org.il

גיליון מס' 84 טו בנסלו תשס"ט 12 בדצמבר 2008

דבר המסנת אם אין אני לי

עוד משפט אלמותי שמנפקת לנו מסכת דברי אבות, הפעם מפי הלל. משפט תמציתי ומרוכז, כמו קפסולה קטנה שבתוכה מקופל כל כך הרבה. הפסוקית "אם אין אני לי, מי לי" מדברת על יכולת הבחירה שלנו, על הפניית המבט פנימה, האחריות על חיי וגורלי היא שלי, וכל הסגולות של הייחודיות מיועדות בראש ובראשונה לי. אדם מצמיח את עצמו, רק בידי היכולת להחליט ולמשוך את עצמו, לפעמים אפילו מתוך תהומות - מעלה, מעלה. ואז באה הפסוקית השנייה ואומרת לי שאני לא רק לעצמי, שאם אשאר בקונכייה שלי, כשאני מזינה את הווייתו ותו לא, לא אדע לבסוף מה אני - מה תפקידי, מה מיוחד בי, מה מתאים לי לעשות ולהיות. ולבסוף - היעכשויו. זה הזמן היחיד. אפילו לא היום, אלא ברגע זה ממש. אין זמן אחר מתאים מהיעכשויו להיות אני לי ולמצוא מה אני בין אנשים אחרים.

**אם אין אני לי, מי לי.
וכשאני לעצמי, מה אני.
ואם לא עכשיו, אימתי?**

פרקי אבות א יד

אילת אסקוידו

וישלח בראשית לב, ד-לו, מה

פרשת השבוע למשפחה

על משפחתו: "אמר רבי יונתן כל מי שרוצה לרצות סלך או שלטון ואינו יודע דרכם וטכסיסיהם - יניח פרשה זו לפניו וילמד הימנה טכסיסי פיוסים וריצויים". נראה כי מחלוקת זו לא איבדה מעוצמתה עד ימינו אלו, הן במישור הפוליטי מדיני והן בשאר תחומי החיים כמו מכירות או אפילו בן בני זוג. תמיד יהיה מי שיאמר שויתור על הכבוד הינו מתכון לכניעה ותבוסתנות בעוד שמנגד יעדיף האחר לרצות את הצד השני בדברי חנופה למצן השגת הישג מידי.

היטיב לתאר זאת 'אליקופטרי' (שייקה לוי, הגשש החיוור) בקרקר נגד קרקר' בהמליצו למר קרקר: "תהיה גבר, תשפיל את עצמך" כדי לפתור את הסכסוך עם אשתו, בכך תהיה גבר, תשפיל את עצמך.

פעילות לקטנים יותר

רש"י מתאר את הכנותיו של יעקב לקראת המפגש עם עשו כתפילה, דורון ומלחמה. קראו עם הילדים את הפסוקים בתחילת הפרשה (לב 8-22) ומצאו אילו הכנות עשה יעקב בכל חלק?

יעקב פחד מאד כששמע שעשו בא עם אנשי מלחמה לקראתו. כמה אתם מפחדים במיוחד, אילו הכנות אתם עושים בשל כך?

יעקב פחד מאד ובכל זאת פעל בחכמה על סנת להציל את משפחתו, אנחנו לומדים מכך שכל אדם חייב לעשות את כל מה שביכולתו על סנת להינצל

בלידתו ונקברת בדרך - וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבֵּה, עַל-קְבֻרָתָהּ--הוא מִצְבֵּת קְבֻרַת-רַחֵל, עַד-הַיּוֹם.
7. יעקב ועשו נפגשים עוד פעם אחת נוספת לצורך קבורת אביהם יצחק - וַיִּגְדַּע יַצְחָק וַיִּמָּט וַיֵּאֱסֹף אֶל-עֲפָיִו, זָקֵן וְשֹׁבֵעַ יָמִים; וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ, עֶשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו.
8. פרק לו המסיים את הפרשה, עוסק כולו בתיאור תולדות עשו.

נקודות למחשבה (לגדולים יותר)

יעקב משקיע מחשבה רבה לקראת המפגש עם עשו, יותר מצערים שנה חלפו מאז ברח מפני אחיו הזומם להורגו בשל לקיחת ברכת יצחק במרמה ולמרות זאת החשש עדיין מנקר בו. יעקב שולח אל עשו שליחים לגשש אחר כוונותיו והם חוזרים עם הבשורה שממנה חשש - "בָּאנוּ אֵל-אָחִיךָ, אֶל-עֶשָׂו, וְגַם הֵלַךְ לְקִרְיָתָךְ, וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ." - עשו מגיע במבנה קרבי. רבו הדעות במפרשים מהדורות השונים לגבי טיבה של שליחות יעקב השניה לעשו. יש שראו בה התרפסות והתבטלות מפני עשו כדוגמת המדרש בבראשית רבא - "באותה שעה שקרא יעקב לעשו אדוני אמר לו הקב"ה: אתה השפלת עצמך וקראת לעשו "אדוני" שמונה פעמים-חייך, אני מעמיד מבניו שמונה מלכים קודם לבניך, שנאמר: ואלא המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל". ולעומת זאת מדרש לקח טוב הרואה ביעקב פוליטיקאי מיומן המודע ליחסי הכוחות ופועל להשגת מטרתו - שמירה

הנושאים העיקרים בפרשה

1. יעקב מתכוון לקראת המפגש הצפוי עם אחיו עשו. יעקב חושש כי אחיו עדיין נוטר לו טינה על גנבת הברכות וההכנות נעשות מתוך פחד מהגרוע מכול - "וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד, וַיֵּצֵר לוֹ... הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי, מִיַּד עֶשָׂו: כִּי-יִרְאֶה אָנֹכִי, אֹתוֹ--פֶּן-יָבוֹא וְהִכָּנִי, אִם-עַל-בָּנָיִם".
2. במהלך חציית הירדן נאבק יעקב במלאך ומנצח. המלאך נותן ליעקב את השם ישראל - וַיֵּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֵאָמָר עוֹד שְׂמֶךָ--כִּי, אִם-יִשְׂרָאֵל: כִּי-שְׂרִיתָ עִם-אֱלֹקִים וְעִם-אָנָשִׁים, וַתִּנְכַּל".
3. המפגש עם עשו, מרגש ואמוציונאלי למרות הפוטנציאל הנפיץ - וַיִּרְדֵּף עֶשָׂו לְקִרְיָתוֹ וַיַּחְבְּקוּהוּ, וַיִּפַּל עַל-צַוְּאָרוֹ וַיִּשְׁקָהוּ; וַיִּבְכּוּ. כִּנְרָא שֶׁהַכְּנֻתִיו שֶׁל יַעֲקֹב בִּסּוּפוֹ שֶׁל דְּבַר הַשִּׁיגוֹ אֵת יַעֲדָם.
4. האחים נפרדים ויעקב משתקע בשכם. דינה בת יעקב נאנסת על ידי חמור בנו של שכם ושמעון ולוי אחיה מגיבים באלימות קשה כלפי כל אנשי עירו של שכם. יעקב מתנער ממעשי בניו - וַיֵּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-שַׁמְעוֹן וְאֶל-לוֹי, עֲכַרְתֶּם אֹתִי, לְהַבְאִישֵׁנִי בְּיֹשֵׁב הָאָרֶץ, בְּכַנְעֵנִי וּבְפָרְזִי; וְאֲנִי, מִתִּי מִסְפֵּר, וְנֶאֱסַפּוּ עָלַי וְהִכּוּנִי, וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי".
5. יעקב סוגר מעגל וחוזר לבית אל במצוות ה' ומקבל שוב את הבטחת הזרע והארץ.
6. בנימין נולד בדרך ורחל סתה

בית מארח
רוצים להכיר משפחות חדשות?
רוצים להעמיק הכרות שטחית?
רוצים להתנסות בארוח של דתיים?
במהלך חנוכה תתקיים פעילות
בית מארח:
מפגש של 2-3 משפחות
להדלקת נר משותפת באחד הבתים.
המשפחות המארחות מזמנות להשתמש
בדעיונות של הצוות להפעלה.
האתגר לפניכם וכל מה שנותר זה לאשר את ההשתתפות
כמארחים או כמתארחים **לנעמה** 054-5772927
Naama.Markovitch@strauss_group.com
או להראל 054-6600135 portnoyh@zahav.net.il

בקטנה -
הקריצה השבועית
טל גנוסר
גיבוי

**כשאתה פותח בשיחה
עם דוס אתה תמיד
בעמדת נחיתות.
באיזשהוא שלב
בשיחה הוא שולף
איזה משפט מהתניך
שמתאים בדיוק לעניין
ואתה יוצא טמבל, כי
אין לך שום ציטוט נגדי.**

ולהצליח. למשל גם מי שהתפלל את תפילת הדרך עדיין חוגר חגורת בטיחות. תנו עוד דוגמאות לפעולות שאנו נוקטים במטרה להצליח, למרות שאין בכך ודאות שצליח.

כשעשו ויעקב נפגשים, עשור לקראת יעקב ומחבק אותו. מה לדעתכם גרם לעשו לשנות את דעתו פתאום? האם היו אלו כל המתנות שקיבל מיעקב או אולי התרשם מגודל משפחתו. האם היה זה משהו אחר שגרם לו לסלוח לאחיו?

שי סובנון
אב לתלמידים בגן ובכיתה א קשת

לכל איש יש שם

"לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם-ישראל" (בראשית ל"ב, כ"ט)

וברמיה כי אם בשררה ובגלוי פנים".

ראוי, אם כן, לחזור לפסוק הידוע מקהלת: "טוב שם, משמן טוב", אך המשכו, הידוע פחות, ראוי אף יותר: "יום הַסּוּת, מיום הַלְדוּ" - ובין שניהם - מעשיו של האדם לאורך חייו הם הקונים לו את שמו.

חז"ל אמרו במדרש תנחומא (ל"ה, א'): "כל זמן שאדם מרבה במצוות, הוא קונה שם טוב לעצמו... שלושה שמות נקראו לו לאדם, אחד מה שקוראים לו אביו ואמו, ואחד מה שקוראים לו בני אדם, ואחד מה שקונה הוא לעצמו. טוב מכולן מה שקונה הוא לעצמו".

ואסיים בציטוט מסילותיה של המשוררת זלדה בשיר "לכל איש יש שם":

**לכל איש יש שם
שנתן לו אלוהים ונתנו לו אביו ואמו**

**לכל איש יש שם
שנתנו לו קומתו ואופן חיוכו
לכל איש יש שם
שנתנו לו חטאיו
ונתנה לו כמיהתו**

**לכ איש יש שם
שנתנו לו שונאיו
ונתנה לו אהבתו**

**לכל איש יש שם
שנתן לו הים
ונתן לו
מותו**

שרון דבדבני-בר
אם לתלמיד בכיתה ג' קשת

האדם, ניתן ללמוד מהתהליך שעוברים אברם-אברהם: "ולא-יקרא עוד את-שקך, אַבְרָם; וְהָיָה שְׁמֶךָ אַבְרָהָם, כִּי אַבְ-הַמּוֹן גוֹיִם נִתְּתִיךָ, וּשְׂרֵי-שָׂרָה: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, אֶל-אַבְרָהָם, שְׂרֵי אִשְׁתְּךָ, לֹא-תִקְרָא אֶת-שְׁמָהּ שְׂרֵי; כִּי שָׂרָה, שְׁמָהּ".

אולם שינוי השם המשמעותי ביותר במקרא הינו, ללא ספק, שינוי שמו של יעקב לישראל, העולה בפרשת השבוע: "וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל כִּי-שְׂרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וְתוֹכַל". שינוי זה, לא רק שנותן ליעקב את שמו החדש, הוא אף מקבע את שם העם שיוולד מצאצאיו, מאז ועד היום.

על פי הפשט, השם יעקב ניתן לו מאחר ובלידתו אחז בעקבו של עשו שהגיח לעולם לפניו. עם זאת, יש בשם זה משמעות המרמזת על המשך האירועים בחייו: את הבכורה קנה בתחבולה מעשו; את הברכות קיבל במרמה. המשמעות האחרת באה לידי ביטוי בתגובתו של עשו: "הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְעָמִים--אֶת-בְּכֹרְתִי לָקַח, וְהִנֵּה עָתָה לָקַח בְּרֹכְתִי". כדי לא להתעמת עם אחיו, בורח יעקב לחרן, שם פוגש בלבן ומסתבך שוב במסכת של שקרים.

שינוי שמו של יעקב לישראל, מתרחש לאחר המאבק העיקש שניהל מול המלאך כל הלילה, והוא מורה על שינוי מהותי שחל ביעקב, המאפשר לו להפוך לאבי האומה - מעמד המחייב תכונות חדשות: לא עוד דרך עקלקלה - דרך העקב, אלא דרך הישר - דרך אמת, ורש"י פירש: "לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה

Juliet: "What's in a name? That which we call a rose by any other name would smell as sweet." (Romeo and Juliet by William Shakespeare)

מה יש בו בשם? תוהו יוליה במחזהו של שייקספיר, וטוענת: הרי הוורד, ריחו יישאר מתוק בין אם יקרא כך ובין אם יקרא אחרת.

כך או אחרת, שם - ובפרט שמו של אדם, הינו אחד מנכסיו המשמעותיים ביותר, וחשיבות עצומה, ואולי אף חוגגת, כפי שדרש חצל דפים אלו אריאל ידין במאמרו לפרשת תולדות, מיוחסת למתן השם הנכון לתינוק ביום היוולדו. השם הנבחר מלווה את הנושא אותו לאורך חייו ואף לאחר מותו (בטכס אזכרת נשמות, למשל, כאשר עולים לקברו של נפטר, נהוג לקרוא פסוקים מספר תהילים, המתאימים לאותיות שמו הפרטי של הנפטר).

במקרא, בפרט, נבחרים השמות בקפידה, ומתן השם מלווה בדרך כלל בהסבר לסהות הבחירה בשם זה, או כהודעה על אופיו או גורלו העתידי של נושא השם.

מהתורה שבכתב ושבעל-פה ואף בקבלה עולה כי יש חשיבות רבה לשמו של האדם, ואותיות השם הן "צינור החיים, המחבר את הנשמה עם הגוף". לכן, לפי מנהג ישראל, אין משנים שם אלא באירועים חריגים. חז"ל אמרו כי שינוי השם הוא מהדברים ש"קורעים גזר דינו של אדם", כלומר - שינוי השם הוא שינוי גורל, תהליך המוכתב לאדם מלמעלה ואינו נתון בידיו.

על חשיבות השם בקביעת גורלו של

האם אנו ראויים להיקרא ישראלים?

עם מצבים וטקסטים אנושיים ואחרים – לא יהודיים. ואולי אנו רואים כאן הד לחלום סולם יעקב, סולם אשר מקשר את האלוהי עם האנושי. היכולת להתמודד גם וגם (ולא רק עם האנושי או רק עם האלוהי) היא זו המקנה ליעקב את השם שנהפך לשמו של עמנו.

אך אולי ניתן לקחת קריאה זו צעד אחד קדימה. ייתכן כי אין כאן הצבעה על יכולת להיות בשני העולמות, אלא על יכולת של קריאה (או קריאות) של טקסטים שונים בפרשנות דומה. כבני העם היהודי, עם ישראל, מן הראוי שנדע ונוכל לשרות ולהיות עם אלוהים ועם אנשים: מי ייתן ונראה יותר חילוניים קוראים טקסטים "דתיים" קריאה חילונית, וכן שנראה יותר דתיים קוראים טקסטים "חילוניים" קריאה דתית. מן הראוי להחזיר לחילוניים את התלמוד והמשנה למערכת החינוך. מן הראוי שהדתיים יגלו יכולת לזהות את הדתי גם בטקסטים ופרשנויות שאינן בהכרח אורתודוקסיות. לדוגמה, החיפוש אחר הנשגב, המסתורי והטרנסנדנטאלי משותף לקונסרבטיבים, לחילוניים, לרפורמים וללא-יהודים. היכולת לפרש מציאויות מורכבות מצביעה על גמישות שעזרה ליעקב לשרוד מציאות קשה, ובעזרת השם תעזור גם לנו להתמודד עם תקופות קשות כמו זו העומדת בפנינו כעת. רק באופן זה נהיה ראויים להיקרא ישראלים.

אביאור בירון

אב לתלמידה בגן קשת

פרופי ישעיהו לייבוויץ כי יש ניגוד צורם בין הפגנת הכוח הפיזי של יעקב במאבק עם אלוהים, לצומת ההתרפסות שלו לאחר מכן בפני עשו. בחלק מהמדרשים, אותם מזכיר לייבוויץ, מסמל יעקב את עם ישראל, ואילו עשו את הגויים (ובמיוחד את מלכות רומא).

נשאלת השאלה: באיזה רגע מקבל יעקב את שמו החדש, אשר מצביע על תכונה חשובה שבו, ואולי אף תכונה חשובה שיש או צריכה להיות לעם ישראל? לכאורה, התשובה פשוטה: כאשר הוא נאבק עם אלוהים (או שליחו). מסקנה זו יכולה לחזק את התפיסה האנטי-ציונית החרדית הדוגלת בפסיביות מול הגויים אך באקטיביות בעבודת השם (המאבק על לימוד תורה).

אך מבט יותר מעמיק בסיפור מראה כי רגע קבלת השם **ישראל**, הוא רגע אשר צופה את המשך הסיפור: "כי-שרית עם אלוהים **ועם-אנשים** ותוכל". אלוהים למעשה עונה ליעקב ומספר לו כי הוא יוכל לעשו (המילה **אנשים** מתייחסת, לדעתו, לעשו או לגויים). הוא מחדיר בו אמונה בהמשך הדרך. במילים אחרות, יעקב מראה יכולת להתמודד הן עם אלוהים והן עם בני אדם.

אם יעקב מגלה יכולת להתפלל, לחלום ולשרות עם אלוהים (וניתן לראות זאת, כאמור, כאלגוריה ללימוד ופרשנות של טקסטים דתיים), שהרי הוא גם מראה יכולת להתמודד עם אנשים, ובמקביל, אני מציין, לראות זאת כיכולת להתמודד

פרשת וישלח מספרת סיפור מצמרר, שבו יעקב אבינו חוזר למולדתו, לאזור מגורי אחיו עשו, לאחר עשרים שנה. ליעקב ברור כי לעשו יש את כל הסיבות שבעולם לשנוא אותו. אם היו לו ספקות, הן נעלמו כאשר השליחים ששלח סיפרו לו כי עשו "הולך לקראתך וארבע-מאות איש עמו". כצפוי, יעקב פוחד. כמו בכל תקופת צרה, מיתון ושפל, יעקב פועל באופן חכם והוא מחלק את המחנה שלו לשניים. הוא מתכוון לצרה שבאה עליו והוא נמנע מ"לשים את כל הביצים בסל אחד", כך שאם ה"שווקים" יכזבו את המחנה הראשון, "והיה המחנה הנשאר לפלטה".

יעקב לא מסתפק במהלכים כלכליים מתוחכמים ובדיפלומטיה מזהירה (כפי שיצפה כאשר הוא יפגוש את עשו), אלא הוא פונה אל הקדוש-ברוך-הוא בתחינה כי יציל אותו ואת משפחתו. אלוהים, כידוע, תמיד עונה, אך לא תמיד בלשון בני אדם. יעקב מעביר את משפחתו את הנחל והוא נותר מאחור. והמקרא מספר: "ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר: וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו ותקע כף-ירך יעקב בהאבקו עמו: ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם-ברכתני: ויאמר אליו מה-שמך ויאמר יעקב: ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי **אם ישראל כי-שרית עם אלוהים ועם-אנשים ותוכל**".

ברגע דרמטי זה, יעקב מקבל מהמלאך את השם: ישראל. השם שיהיה אחר כך שמו של עמנו, עם ישראל. בספר **שבע שנים של שיחות על פרשת השבוע**, מציין

והרי התוצאות...

ילדי גני קשת מכינים תיקים מחומרי מיחזור עם אילנה כרסנתי

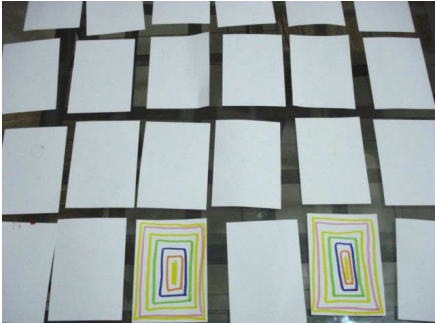

עירית אהרונביץ'

גלויים - וחפשו יחד זוגות דומים.

ילדים שמכינים את היצירות ומצוויינים לשתף אותי בחוויה או לבקש הדרכות מסויימות חוזמנים לכתוב לי למייל irit6666@gmail.com

שבת שלום,
עירית

הם יעברו לצד השני יהיה קל לזהות אותם מבלי להשתמש בזיכרון.

כשהיו לכם מספיק זוגות תוכלו להתחיל לשחק.

הערות להורים:

הילדים אוהבים מאד לשחק במשחקים שהם בעצמם הכינו. החוויה כאן היא כפולה, תוכלו להכין יחד את המשחק, ואחר כך לשחק בקלפים שאתם הכנתם.

המשחק מפתח את הזיכרון החזותי ומיומנויות חברתיות: הילדים לומדים להתאפק ולחכות לתורם ולשמור על עירנות גם כשמשתתפים אחרים משחקים.

רצוי לסדר את הקלפים בצורת טבלה ולא מפוזרים על השולחן ולהקפיד על כך שכל אחד בתורו הופך שני קלפים (ולא מרים!) ואם אינם זהים - יש להפוך אותם בחזרה במקום בו היו.

בשלב ההכנה - יש להדגיש בעיקר בפני ילדים החוששים לצייר, כי כל ציור מתאים כקלף משחק, בתנאי שמכינים לו ציור זהה מתאים.

גם ילדים צעירים יותר יוכלו להנות מהמשחק אם תשתמשו בו כמשחק התאמת קלפים ולא כמשחק זיכרון - סדרו את הקלפים על השולחן כשהציורים

שלום לכם,

השבוע ברצוני להציע לכם ליצור יחד משחק משפחתי וגם לשחק בו. המשחק שנכין הוא משחק זיכרון. אני מניחה שרובכם כבר שיחקתם במשחקי זיכרון, כשהתמונות שעל הקלפים היו בנושאים שונים: בעלי חיים, דמויות מהטלוויזיה או מסרטים, חפצים שונים... למרות שנושאי המשחקים שונים - החוקים דומים - בכולם עלינו למצוא זוגות זהים של קלפים.

לשם כך, נכין קלפים מבריסטול (נאפשר גם לרכוש קלפים ריקים בחנויות המוכרות ציוד לגנים). רצוי להשתמש בשמיניות של בריסטולים לבנים שהן לרוב עבות ועמידות יותר מבריסטול בגודל רגיל. גם גליון של דופלקס שציודו האחד צבועוני ואטום יתאים.

נסמן על הבריסטול ריבועים או מלבנים זהים בעזרת סרגל (בגודל של 7/10 ס"מ, או בגודל אחר דומה) ונגזור אותם לקלפים.

נצייר בכל פעם על זוג של קלפים, כשעלינו לזכור ששני הציורים צריכים להיות זהים.

שימו לב שהצבעים בהם בחרתם לצייר אינם עוברים לציודו השני של הקלף, אם

משחק שבת לשבת

נעה ויהודה זלצברג

בפרשת וישלח מסופר כיצד יעקב מפצל את אנשיו ובהמותיו לשני מחנות. יעקב חושב: אם עשו ישמיד מחנה אחד, עדיין ישאר המחנה השני לפלטה. לפיכך נשחק הפעם את משחק "שני המחנות". תחילה עליכם לזהות זוגות של מילים נרדפות. כעת נסו למתוח קו רצוף שיחלק את המילים לשני מחנות, כך שבכל מחנה מופיעה מילה אחת מכל צמד מילים נרדפות (במילים אחרות: אסור ששתי מילים נרדפות תהיינה באותו מחנה!).

בהצלחה!

